Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Україна моя – це жагою
набряклі брови,
блискавиці розіскрених вій.
Україна моя – це на кусні
порвані окови,
революція, бій!
Мирослав КУШНІР

№ 26 (337)
30 червня 2011 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Гол. редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст та достовірність інформації у рекламі відповідальність несе рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідальність несе автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

У НД «ПРОСВІТА»

ГОВОРИ ТІЛЬКИ ПРАВДУ

А якщо не можеш, то мовчи – так сказав, благословляючи урочисту академію, присвячену 125-літтю від дня народження славетного історика Івана Крип'якевича о. Іван Козовик у Народному домі «Просвіта». Він мав на увазі, що в часи панування Польщі чи більшовиків було дуже важко це робити, але кредо історика було саме таким.

Іван Крип'якевич народився 25 червня 1886 року в родині священика у Львові. Ще в 1905 році історик, тоді ще дев'ятнадцятирічний студент другого курсу філософського факультету Львівського університету, опублікував джерелознавчу розвідку про тисяцького Дем'яна – одного з найближчих до Данила Галицького діячів. Як відомо, за польських часів українцеві отримати посаду викладача в університеті чи навіть українській гімназії було неможливо. Тому на початку двадцятого століття Крип'якевич викладав у приватній гімназії в Рогатині й інших гімназіях Галичини.

Водночас вів наукову діяльність під керівництвом М. Грушевського. Історик спочатку досліджував соціальну економіку й культуру, історію Галичини. Але невдовзі перейшов до студій над історією козаччини й Хмельниччини, яким присвячені його головні праці. Важко навіть перелічити всі праці, які видав історик. Назвемо тільки деякі: «Велика історія України (1935), «Історія українського війська» (1936), «Історія української культури» (1937).

Про свої зустрічі з істориком розповіли заступник голови ОО ВУТ «Просвіта» Петро Арсенич, Уляна Скальська, яка часто бувала на його квартирі. Невістка Леся Крип'якевич розповіла присутнім, як істориком водило Боже Провидіння. Декілька разів він був на волосок від смерті, й у критичній ситуації раптом хтось каже: «Та це ж гімназійний учитель, що ви робите?» І його відпускають.

Виступали й об'єктивно оцінювали внесок історика в українську науку й представники влади Р. Іваницький, М. Верес, В. Тимків. Вони дякували ініціаторам організації ювілейної академії. Історію життя і діяльності вченого розповів завідувач кафедри історії Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Іван Райківський.

Автор цих рядків, навчаючись у Львові, спостерігав за творчою діяльністю вченого. У моїй бібліотеці на видному місці його книжка «Галицько-Волинське князівство», дослідженню історії якого історик присвятив усе своє життя.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

НОВИНИ КРАЮ

Затвердили ставки

На позачерговій сесії Івано-Франківської міської ради ухвалили рішення про встановлення ставок єдиного податку для фізичних осіб – підприємців Івано-Франківська на 2012 рік.

Введена суттєва пільга для підприємців, видом роботи яких є діяльність бібліотек, музеїв та охорона історичних місць і будівель, а також для розробників стандартного програмного забезпечення. Для цих категорій, а також для тих, хто займається розповсюдженням виключно україномовної літератури ставка оподаткування становить 20 грн. на місяць.

Зменшена пропонована ставка для діяльності таксі. Вона затверджена в розмірі 100 грн., замість пропонованих 120 грн. на місяць. Для ряду підприємців ставка єдиного податку залишилась на попередньому рівні. Зокрема, це стосується виробництва ковбасних виробів, а також хліба та хлібобулочних виробів. Якщо ставка єдиного податку на діяльність пекарень в Івано-Франківську становить 100 грн., то у Рівному, Вінниці чи Херсоні, які співмірні з нашим містом по кількості населення – 200 грн.

Згідно нового Податкового кодексу, затверджені ставки вступлять у дію лише з 1 січня 2012 року.

Живе середньовіччя

На площі біля івано-франківського озера відбувся фестиваль історичної реконструкції «Живе середньовіччя». Аби відтворити дух Європи XIII – початку XV століття до міста приїхали представники з Львівщини та Волинської області.

Розпочався фестиваль лицарськими поєдинками – представники різних клубів історичної реконструкції змагались у найкращому володінні мечем. Далі визначали найкращого лучника. А для тих, хто прийшов подивитись на дійство, була нагода повправлятись у середньовічних танцях. Закінчився фестиваль вогняним шоу, повідомляє ЗІК.

ДО РЕЧІ...

КОНСТАНТА – ОСНОВНИЙ ЗАКОН!

Черговим ударом по інвалідах-чорнобильцях Прикарпаття, як і всієї України, стала постанова Верховної Ради України від 14 червня 2011 року, ухвалена всупереч статтям 19, 20, 22 Конституції України та Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». У цій Постанові Кабміну надане право визначати розмір пенсій інвалідам-чорнобильцям, дітям війни, військовослужбовцям та працівникам міліції. Тобто сьогодні цим категоріям осіб буде виплачуватись пенсія не згідно законів України, а відповідно до постанов Кабміну. Дізнавшись про це, чорнобильці всієї України піднялися на боротьбу за свої законні права, за законне належне їм пенсійне забезпечення.

На розширеному засіданні Правління Івано-Франківської ОО «Спілка Чорнобиль» була обговорена ця проблема. Вирішили всіма законними способами захищати наші законні права на пенсійне забезпечення. Голова Івано-Франківської ОО «Спілка Чорнобиль» Нестор Мартинець у своєму виступі наголосив, що ця Постанова ухвалена всупереч Конституції якраз напередодні Дня Конституції. І тому засвідчує, що нинішня влада неспроможна прислухатись до реальних потреб народу і діяти в інтересах народу.

Цього ж дня актив ОО «Спілка Чорнобиль» зустрівся з керівником обласного пенсійного фонду Петром Данилюком, котрий запевнив, що ніяких змін у пенсійному забезпеченні чорнобильців на сьогодні немає. Сподіваємось, що між владою і народом встановиться взаєморозуміння на основі чіткого дотримання норм Конституції України і законів України.

Микола СИМЧИЧ, *учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС І-ої категорії, член НСПУ і НСЖУ*

СУМНО ПРО СЕРЙОЗНЕ

Як український люд любить теперішню владу і як радіє, що є найкраща в світі наша Конституція, про це писали, пишуть і будуть писати всі ЗМІ, від місцевих до центральних, себто столичних. І так повинно бути. Щось нового вичитати в самій Конституції, звичайно, можна, якщо кожну статтю порівнювати з реальним життям народу, бо якраз для народу наймудріші політики Конституції створюють, а не ліплять-склеюють сяк-так, аби книжечка така була. Якуже зафіксовано в історії, щось подібне сталося в ніч з 27 на 28 червня 1996 року у Верховній Раді України. Радість зі сльозами променіла на обличчях народних депутатів. Найцінніший доленосний державний документ вольностей українського народу ухвалений. Хвала народним депутатам і слава на всі часи.

КОНСТИТУЦІЯ ЯК КАЗКА...

Як на мене, то Конституція України повинна бути подібна до сонця: як сонце дарує життя і радість усьому живому на землі, так і Конституція мала б утверджувати щастя і справедливість у найширшому масштабі – від Києва-столиці до найдальших околиць, бо в «Преамбулі» до Конституції так і записано: **«Дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, усвідомлюючи відповідальність перед Богом (!), власною совістю, попередніми, нинішніми і прийдешніми поколіннями, Верховна Рада України приймає цю Конституцію – Основний Закон України».** Словом, як тішила колись і КПРС усі народи: все робиться державою в ім'я людини, для щастя людини. Але, як жартували колись кріпаки: обіцяв пан – кожух дам, тепле його слово. Або, як з іронією говорить екс-Президент Леонід Кравчук: «Маємо те, що маємо». І якби хтось задався метою розвинути повністю цей афоризм-комплімент Хитрого Лиса (так охрестив народ Кравчука), то, напевно, вийшла б така ж завбільшки книжечка, як Конституція України, коментарів-роздумів щодо реальних прав, свобод і гідних умов життя українців.

Проте мене зацікавило інше: а що сказано в Конституції, опріч «прийдешніх поколінь», про дітей взагалі, хоч вони, звісно, є також громадянами України, але все-таки діти – це найкраща частина народу і діти вірять свято кожному слову, сказаному чи написаному в книжці. Не кожна дитина-школяр загострить свою увагу на слові «конституція». А дітям треба обов'язково знати, що така книжка є, що це не звичайна книжка, а книжка-скарб для українського народу. Про таку книжку хіба що в казці можна прочитати.

Волелюбна, допитлива і безтурботна дітвора. Чий би ти, хлопчику, не був, і ти, дівчинко, чия б не була, але рідна держава Україна хоче для вас зробити майже все можливе, щоб ви виросли мудрі, здорові й щасливі. А щоб ці слова не залишилися просто словами, що їх державні мужі звикли кидати на вітер, то все і про все, чим керує і опікується держава, записано в найціннішій книжці – Конституції України (запам'ятайте цю назву). А про що там мовиться конкретно, то основне зараз прочитаємо.

«Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність є в Україні найвищою цінністю, а забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». Так записано в Конституції. Хто б дозволив собі з чиновників порушити цей святий закон, того відразу високе начальство витягає гаком з установи на вулицю, дере на ньому сорочку, голову стриже під макогін і квачем пише на чолі чорною фарбою одне слово – паскуда. Що це означає? А те, що цей зазнайко престижної роботи не знайде ніде в державі, хоч він буде кумом самого президента, а чи президент – його кумом. А навіщо це знати дітям? Хіба дітвора не буде заходитися сміхом, не плескатиме в долоні, а хлопці не свистітимуть у пальці, як зустрінуть на вулиці чоловіка (а чи й жінку), на чолі якого про нього кричить напис «паскуда»? Може, так і не годиться з фальшивими й нечесними людьми чинити, але, наприклад, Божі мухи, бджоли, самі виганяють з вулика трутнів, то так робити потрібно і з людьми, які завдають державі шкоду і плюють на закони. А для дітей-підлітків така «комедія» запам'яталася б назавжди – це дуже ефективний був би виховний засіб, бо сьогоднішня молодь з часом сама може спробувати чиновницького хліба.

(Чит. стор. 2)

РЕЗОНАНС

НЕ ТОЙ ШЛЯХ ВКАЗУЄТЕ...

У часописі «Західний кур'єр» від 23–29 червня 2011 р. надрукована розлога стаття в. о. директора ДМП «Івано-франківськтеплокомуненерґо» Руслана Гайди «Європа йде шляхом централізованого опалення». Мене подивувала позиція чиновника, який очолює таку важливу для міста структуру.

Шановний пане, у Європі вільні люди і мають вільний вибір надавача послуг, у крайньому разі, альтернативу. До вашого відома, в Європі вміють облікувати затрати на виробництво, тому на кожній батареї в квартирі є лічильник тепла. Коли європеєць виходить з дому, то або вимикає тепло зовсім, або зменшує до мінімуму (а мене місяць немає вдома, а я мушу платити!). І платить по тому, що витратив, а не за метри квадратні, які займає.

Ви, мабуть, інженер, тож скажіть: як можна виробляти тепло в Гкал, а продавати в метрах квадратних? Якщо я не хочу ваших послуг, то маю право вибирати. І не можете мені диктувати разом з головою міста, як маю жити.

Стверджую, що поки не буде побатарейного обліку тепла, не буде ніякої економії в державі. І скільки б не брали в Росії газу, все спалите!

Далі ви говорите, що обладнанню сорок років. Де воно має бути? На металобрухті. Навіть Президент чітко сказав, що майбутнє – за індивідуальним опаленням. Тому пропоную міській владі перспективу міського опалення визначити не кулуарно, а на міському референдумі. Переконаний, так само, як депутат ВР А. Гриценко, що коли ввести побатарейний облік наданого тепла та зняти корупційну складову на всьому шляху виробництва тепла (починаючи від Росії), то ми обійдемося без російського газу.

Депутати міської ради! Закликаю вас бодай один раз у житті стати на бік мешканців (за 20 років все було навпаки – тільки підвищення цін). Важливішої проблеми в житті міста нема. До речі, чому в Івано-Франківську вартість 1 Гкал біля 600 грн., а в Києві – біля 200?

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ЗНАЙ НАШИХ!

ГІДНО ПРЕДСТАВИЛИ УКРАЇНУ

У тому, що мандрівки світом збагачують духовно, додають досвіду й нагороджують новими враженнями та знайомствами, переконалася ще раз, побувавши на XII Міжнародному фестивалі-конкурсі духовної пісні в Пінчові (Польща). Про це засвідчує виступ коломийського народного хору «Просвіта». Наполеглива праця керівника Романа Хімея, його вимогливість до хористів дали добрі результати. Коломийський хор посів III місце серед досвідчених шістьох колективів з Польщі та Угорщини.

Три сотні кілометрів від кордону до Пінчова комфортабельний автобус подолав швидко. Поряд з готелем у ліцеї, де проводили репетиції, зауважила, що в кожному навчальному кабінеті над класною дошкою розміщений хрестик і в кольорі герб Польщі, що підтверджує, власне те, що поляки вміють утверджувати себе як націю, поважають себе, привчають дітей змалку гордитися тим, що вони – поляки.

(Чит. стор. 4)

СУМНО ПРО СЕРЙОЗНЕ

КОНСТИТУЦІЯ ЯК КАЗКА...

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

Та читаємо далі... **«Кожен в Україні має право на працю».** Мудро написано, бо навіть у святій книзі Біблії значиться, що на хліб насущний кожна людина мусить заробляти працею. Хто не працює, казав апостол Павло, той голодує, бідує, жебракує, щоб не померти з голоду, або стає злодієм. Отож праця благословенна Богом. Але дуже прикро, що в нашій рідній державі з'явилися тисячі безробітних, гейби непотрібних Україні людей. Особливо терплять молоді, бо держава не вважає своїм обов'язком забезпечувати безробітних роботою: нема зароблених грошей, то нема за що навіть буханець хліба купити. Це велика несправедливість, про яку лише в страшній казці можна прочитати. Проте діти всіляких чиновників (їх у державі розплодилося, як мурах) працюють у престижних державних установах, а держава їм платить по повній торбі грошей. Або ж організовують їм бізнес, як Президент для своїх синочків. Щоб порахувати гроші, навіть банк їм подарував. Де тут правда і справедливість? Своїх дітей підносять аж до неба, а людських топлять, як непотрібних кошенят. То чому в Україні таке коїться з отим «правом на працю»?

Зате незнаючі можуть себе в душі потішити, що **«кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу. Держава створює умови до ефективного доступу для всіх громадян медичного обслуговування».** Хіба це погано? Дуже добре, наче в гарній казці, бо скільки різних болячок майже кожна людина і навіть дитина носить у собі, не знаючи про це. Але як не сьогодні, то завтра хвороби женуть людей у лікарню, а лікарі запитують: «А гроші маєте?» Так, любі діти, тут гарна казочка про чудову найкращу в світі Конституцію України закінчується: хочеш, людино, не померти від хвороби, то викладай гроші, себто великі гроші. А не маєш, бідолахо, грошей, то не впадай у відчай – цвинтар прийме. Щоправда, і тут без грошей не обійтися. Хвала Господові, тут хоч маєш казковий вибір – лети в рай або маршуй у пекло! Там ніхто ніякої плати не бере. І буде доречно, діти, якщо ви запитаєте наших політиків і президентів: «Нащо потрібна така Конституція людям?»

Не забули творці Конституції подарувати щиру усмішку пенсіонерам з народу: **«Пенсії, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму».** Сильно сказано. Але запитайтеся, діти, скільки сотень гривень пенсії отримують від держави ваш дідусь чи бабуся, ваші вчителі-пенсіонери і чи отой мінімум не є завеликий? Може, варто їм відрахувати сотню-дві для бідних міністрів, народних депутатів, а чи й Президентові? Бо, як пишуть у газетах, прожитковий мінімум для простих смертних німців становить 931 євро (це понад дев'ять тисяч гривень!). Скажете, що це казкова сума? Ні, є в Україні такий скромний пан Стельмах, екс-голова Національного банку України, який одержує суму зовсім незначну для мільйонерів – 135 тис. гривень щомісячно. «Казка!» – вигукнете ви. Справді, таке лише в казках буває. Але про цього українця-патріота, як тисячі подібних до нього, подбали не Бог чи Америка, а українські закони, в тому числі Конституція України.

Про багато казкових речей можна ще говорити, але і написаного забагато, а клоновані від Стельмаха-банкіра тисячі дрібніших чиновників ще образяться: як він посмів трактувати святая-святих Конституцію України?

Сподівався я знайти щось неординарне і радісне в Конституції України, що стосувалося б конкретно дітей, але надибав лише п'ять слів: **«Діти рівні у своїх правах».** Також мудро і навіть щиро, бо всевсеньке, що написано про громадян України, стосується і дітей – вони від свого народження вже іменуються громадянами. А якщо хтось із допитливих дітей хоче потішити себе чи друзів всілякими приємностями, то варто нафантазувати собі казочку про чарівну Конституцію, яка колись, можливо, **буде діяти** в Україні.

А для дорослих і бувалих, які мають якісь претензії до нинішньої влади і Конституції, переадресовую слова великого втішителя всіх скривджених Ісуса Христа: «Радійте і веселіться, бо нагорода ваша велика на небі».

Роман ФЛИС, *член НСЖУ*

РЕПЛІКА

НЕ ВІДЧИНЯЙТЕ «ФІРТКУ», ПАНОВЕ. СМЕРДИТЬ!..

Не хотілося про це писати, але дуже вже «дослідження» діяльності обласної «Просвіти» на сайті аґенції новин «Фіртка» нагадує отой «заказняк», який брудним потоком лився на демократичні сили зі сторінок компартійних видань на початку дев'яностих років. У чому їх, як і автора цих рядків, тільки не звинувачували! У хід ішли інсинуації, домисли, підтасовки фактів і відверта брехня. Але витримали, пережили... І не думалось, що ось така журналістика знову в ціні.

Ось читаю розповсюджений «Фірткою» розлогий опус «Славних прадідів великих правнуки з трусами...» Бачте, знають Шевченка і припасували його уже в заголовку, відразу даючи зрозуміти глибину публіцистичного аналізу. Зроблений він на основі затребуваної аґенцією в ультимативному тоні довідки про штатний розпис ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, порядок використання коштів, план роботи і заходів, а ще – декларацію доходів... Що ж, довідка як довідка. У журналістиці – це мертвий матеріал, який потребує живого спілкування з досліджуваною у публікації «матерією». Та ось лише на основі цієї довідки саркастично описується діяльність громадської організації, робляться висновки й оргвисновки.

Особлива увага звернена на газету «Галицька Просвіта». Дуже вже невідомому авторові не подобається часопис. І такий він, і сякий... А штат же який! Редактор, який одержує, згідно відомості, аж 766 гривень 96 копійок бюджетних асигнувань (хоч десь автори статті розкопали аж майже 1000 гривень). А ще ж є літредактор на півмінімальної зарплати та верстальник. Ось де автор угледів дерибан бюджетних коштів! І буквально пропонує закрити видання, мовляв, навіщо просвітянам газета. А чи не тому, що вона правдиво пише про владу й ситуацію в Україні, стоїть на захисті державної української мови, безкомпромісно викриває політичне лизоблюдство?..

Здавалося б, елементарна людська мораль і журналістська етика мали б спонукати автора хоч би поговорити з людьми, про яких збираєшся писати, тим більше про колеґ по перу. Тоді б він дізнався, що часопис виходить щотижня і не за рахунок бюджетних коштів, побачив би обсяг роботи і зрозумів би, що твориться він фактично на громадських засадах, ентузіазмом людей, які тут працюють... Зрештою, дізнався б, що він представлений на сайті обласної «Просвіти». А то ж навіщо так відверто брехати і вводити в оману людей, нібито «спроби знайти сайт газети також не принесли успіху». До слова, і ця публікація буде поміщена на ньому. Шукайте! Може, врешті знайдете.

Та ні, автор пішов шляхом своєрідного «соціологічного опитування». Мовляв, він став на вулиці й поцікавився у перехожих, наскільки вони знають часопис... Напевно, таким чином він же досліджував використання інших статей кошторису «Просвіти». Але ж, скажімо, звідки перехожому знати, що лише для підтримання взимку працездатної температури в Народному домі «Просвіта», як кажуть, аби батареї не заморозити, потрібно до 18 тисяч гривень у місяць. А опалювальний сезон у нас починається в жовтні, а закінчується в квітні. А «труси» вже давно не продають, хоч ярмарки сяк-так допомагали утримувати приміщення, надаючи його в безплатне користування різним громадським організаціям, проводити ремонти залів та кімнат...

Ось таким «соціологічним аналізом» і займається невідомий автор у своїй, з усього видно, замовній публікації. Бо спроби поспілкуватися з ним чи хоча б дізнатися авторство виявились безрезультатними. На мій телефонний дзвінок щодо розмови чи зустрічі в аґенції пообіцяли подумати чи передати головному редакторові. Відповіді не дочекався. Як і не назвали мені прізвища головного редактора, у якого хотів дізнатись, скільки ж заплатили за цей «заказняк». Зрозуміло, із позабюджетного кошторису. Ось така ця втаємничена «Фіртка», яка від інших вимагає гласності (включно з декларацією про доходи), посилаючись на закон «Про доступ до публічної інформації». А сама обляпала – і в кущі.

Що ж, я пішов тим самим шляхом, що й фірткачі, й спитав кільканадцять перехожих, чи знають вони, що таке «Фіртка». Одні говорили, що це маленькі дверцята у великій брамі, інші, що це вхід у загорожу до худоби чи свиней, треті, що це брамка до сусіда, четверті, що вхід до обгородженої купи гною, аби він не засмороджував околиці. І знаєте, панове, жоден не назвав, що це **аґенція новин.**

Отакої! За вашою логікою, вас потрібно закрити. Напевно це було б добре. Як на мене, то ваша «Фіртка» якраз і є входом до великої купи гною, у якому ви із задоволенням бабраєтесь. Час від часу засмороджуючи громадське довкілля. Тому не відчиняйте її. Бо дуже вже смердить замовним лайном.

Богдан ВІВЧАР

ПОСТАТІ

Організатором і головнокомандувачем УПА був Роман Шухевич, річницю народження якого відзначаємо в Україні.
«Пізнайте істину, й істина возвеличить вас».
М. Грушевський

ВОРОГОВІ НЕ ЗДАВСЯ

Український народ протягом багатьох століть боровся за самостійність і збереження своєї нації, проти використання його іншими державами у своїх власних намірах. Як самостійний він виступав на власній землі і під час радянсько-німецької війни, спрямовуючи свої «самостійницькі дії» проти гітлерівської Німеччини і сталінського тоталітарного режиму. Визначну роль у цих подіях відіграла Українська Повстанська Армія, створенню і зміцненню боєздатності якої багато сил та енерґії віддав генерал-хорунжий Роман Шухевич.

УПА була створена ОУН для захисту українського населення. Структура її пов'язувалась за територіальним принципом і поділялася вона, у зв'язку з цим, на чотири групи: УПА-Північ, УПА-Захід, УПА-Південь та УПА-Схід. Вони, у свою чергу, мали воєнні округи – тактичні відтинки, тактичною одиницею яких був курінь. Курінь УПА мав у своєму складі три-чотири сотні. В сотню входило три стрілецькі й одна кулеметна чоти, до чоти входили три рої. За тил УПА слугувало місцеве населення, яке постачало їй продовольство, одяг, медикаменти тощо.

Збройне підпілля ОУН найбільше діяло в роки гітлерівської окупації та після радянсько-німецької війни на теренах Галичини. Чому? «Галичина – сакрал західного світу, – пояснював учений Юрій Канигін. – Причина Першої світової війни криється в Галичині. Галичани багато років хотіли мати свої збройні сили, і перед війною Австрія дозволила створити корпус січових стрільців, які мужньо билися на фронтах, а потім захищали Українську Народну Республіку. В 20-их роках, коли Росія хотіла захопити Польщу, був наступ будьонівської кінноти на Варшаву, і спинили той наступ не поляки, а січові стрільці. По суті, Галичина не пустила росіян у Західну Європу.

Закінчується Друга світова війна, а в Галичині – велике повстання проти Росії. І значною мірою Сталін тому й не пішов у Францію, не захопив Юґославію, що у нього в тилу розгорталася війна з ОУН–УПА.

Боєздатність УПА високо оцінював французький генерал де Голль: «Якби я мав таку армію як УПА, то німецький чобіт не топтав би французьку землю». Керував цією армією Роман Шухевич. А ідеологи марксизму-ленінізму впродовж десятиріч навішували нам локшину на вуха, мовляв, УПА – це зграя українських буржуазних націоналістів...

Сталін та його найближче оточення силами НКВС–МДБ вели відкритий і прихований терор проти волелюбного українського та інших народів. Особливо жорстоке гоніння велося на ОУН–УПА, Церкву і вірян, на одного з найвидатніших організаторів національно-визвольного руху в Україні – головнокомандувача УПА Тараса Чупринку – генерал-хорунжого Романа Шухевича.

Псевдо Романа Шухевича – Тарас Чупринка складається з двох частин: прізвища – від українського поета Григорія Чупринки, який вважав, що армія УНР могла б і далі діяти, використовуючи методи партизанської боротьби, а ім'я – від нашого геніального Тараса Шевченка. Гриць Чупринка був репресований ще молодим, а його творчість була заборонена в Україні. Лише в умовах незалежної держави поезія Г. Чупринки стала відома широкому загалові. Життя й активна військово-державницька діяльність Романа Шухевича переконують нас у тому, що він – уславлений український полководець. Термін «полководець» «Словник української мови» тлумачить так: «Воєначальник, який керує великими оперативно-стратегічними військовими з'єднаннями». Саме таким був генерал-хорунжий Роман Шухевич. І тому на знищення його більшовицька тоталітарна держава кинула свої найкращі енкаведистські сили.

Зі спогадів чекіста І. Шорубалка

«В марте 1947 г. по решению ЦК ВКП (б) силами МВД и МГБ было создано Управление «2-Н», а внутренние войска подчинены органам госбезопасности... Стало понятно, что подполье можно ликвидировать только путем подрыва изнутри. Для поимки его главаря Р. Шухевича был специально создан Первый отдел Управления «2-Н». Во Львове дислоцировалась оперативная группа в составе 80 кадровых сотрудников, а общая численность чекистов, привлеченных к розыску, составляла 700–800 чел. Учитывался возможный выход каждой из банд на связь с Шухевичем.

Розыск продолжался до 1950 г. Любопытно, что за это время **мы трижды убивали Шухевича** *(підкреслення наше – Г. Б.)* с опознанием и составлением государственных актов. Но вскоре выяснилось, что не его». А кого?.. Жодної відповіді немає...

І все ж вороги вислідили командира на конспіративній квартирі в селі Білогорща.

«В ночь на 5 марта *(1950 р. – Г. Б.),* – згадував І. Шорубалко, – село было блокировано крупным отрядом войск МВД. К утру через одного из жителей удалось выяснить, что Шухевич, вероятнее всего, может быть у учительницы А. Дидык *(Брехня! Господинею явочної квартири була вчителька Ганна Конюшик, слід якої загубився потім у сталінських таборах – Г. Б.).* Ее квартира находилась в двухэтажном доме в центре села. После того, как дом был окружен, я предложил А. Дидык сказать, где сейчас Шухевич. А Шухевич в это время был у нее в комнате за ширмой *(в криївці – Г. Б.)* и слышал наш разговор...

В конце концов нервы у него не выдержали, и он выстрелил. Этим выстрелом он убил наповал майора Ровенко, который не принимал участия в операции и оказался в квартире случайно (?). В ответ солдат с автоматом, который нас прикрывал, дал по Шухевичу длинную очередь, и тот был убит». Насправді ж Роман Шухевич, аби його не схопили вороги, застрелився. Зрозуміло, далося знати постійне нелюдське напруження фізичних сил, коли смертельна небезпека чатувала на кожному кроці, яка й підірвала його здоров'я. Та Шухевич не занепадав духом.

– Наша боротьба все одно не пропаде, – говорив він. – На геройських вчинках наших борців виховається нове покоління і продовжить нашу справу.

Його мрія збулася 1 грудня 1991 року, коли громадяни України проголосили незалежність своєї держави.

Довгі роки місце поховання національного героя України було невідомим, шукало його й СБУ. Пошуки нарешті увінчалися успіхом: у вихідному номері 24/2-2507 Служба Безпеки України повідомляла у 2004 році: «...Проведеним протягом лютого-листопада цього року додатковим пошуком, а також за результатами аналізу матеріалів, отриманих від колишніх співробітників МДБ УРСР, встановлено таке: після упізнавання та фотографування трупу Р. Шухевича, а також особистих речей убитого (книг, зброї, нотаток, одягу, медикаментів та ін.) начальник 4 управління МДБ СРСР генерал Судоплатов П. А., згідно з наявними в нього повноваженнями, дав вказівку вивезти тіло Р. Шухевича за межі Західної України й знищити його шляхом спалення». Але 9 березня 1950 року група співробітників МДБ УРСР відвезла вантажівкою тіло Р. Шухевича на лівий берег р. Збруч (околиця лісу біля м. Скала-Подільська Тернопільської області), де його було спалено. Після цього прах зібрали у брезент і викинули з мосту в зазначену річку. На цьому місці встановлений хрест із датами народження і смерті Романа Шухевича.

Вже у незалежній Україні ми переконуємося, що не згасла зірка Героя України Романа Шухевича. Він загинув в останньому бою як солдат, що не здався ворогові, похований без належних почестей, він повернувся до нас і зайняв чільне місце між славетних синів незалежної держави, серед плеяди її військових і політичних діячів.

Геннадій БУРНАШОВ, *історик*

Завдання українського народу Р. Шухевич вбачав у продовженні всіма силами й засобами революційної боротьби, що її він веде, а також у поширенні цієї боротьби на всі українські землі. Роман Шухевич вказував на необхідність подальшої консолідації українського народу навколо визвольного руху: «Ми, хоч серед величезних жертв, але впевнено прямуємо до волі, ми нашою боротьбою постійно наближаємо день нашого визволення. Україна буде вільною!»

БОЛИТЬ

МОВА МОЯ НЕВМИРУЩА!

Дякувати Богу і визначним провідникам нації, які поклали життя за нашу мову, культуру, за волю України, за її невмирущість!

Яка вона дорога нам, українцям! Вона вистояла в часи лихоліть, вона боролася і бореться за себе, на жаль, вже у своїй незалежній державі. Так, на жаль, бо наші «брати» ревно протягом століть, та й нині, не склали зброї на її вбивство. А мова кожного народу – вікно душі. Ось на що вони замахнулись! На жаль, не всі це розуміють і піддаються аґітації наших «доброзичливців», які доводять, що всі ми з одного роду-племені, всі ми – слов'яни, тому не має значення, якою мовою розмовляти.

У полеміці з такими опонентами запитую: якщо ми такі рідні, то чому протягом століть, як за царизму, так і в комуністичному «раю», старалися знищити українську мову в самій її основі? Якщо вам все одно, якою мовою спілкуватися, то чому б вам всім не розмовляти українською, адже це мова Шевченка, Франка, Лесі Українки і багатьох діячів культури світового рівня? На мої запитання відповіді як такої немає, а якщо є, то з шовіністичною зверхністю.

Лінґвоцид – мововбивство – свідоме, цілеспрямоване нищення мови народів, націй. Поневолювачі добре усвідомлюють, що не стане мови – не буде держави, в нашому випадку України. Загарбники, захопивши, поневоливши інший народ, старалися всіма засобами вбити свідомість генетичної пам'яті народу: відвертим геноцидом, асиміляцією, манкуртизацією, закамуфльованим «уболіванням» за розвій інших народів. Це на якийсь час вдавалося, але душа кожного знедоленого люду – це втрата, яка жевріє болем. І коли настає час, загоряється яскравим, обпікаючим полум'ям помсти. Наш народ у тяжких випробуваннях зумів вистояти, зберегти всю яскравість і самобутність мови, багатогранність культури, пісні, зумів зберегти духовність, віру в Бога. Ці чесноти допомагали нам виживати у лихоліття, в нас з'явився імунітет, який рано чи пізно призводить до видужання.

Ми живемо нарешті у своїй державі, зі своїми законами (правда, не завжди вони є добрі для народу). І боляче усвідомлювати, що у більшості віддає свої знання, силу, молодість на добробут чужих країн. Та вірю, що прийде час, коли всі як одно працюватимемо у своїй державі для блага своїх дітей і прийдешніх поколінь.

Бо Господь завжди тримав і тримає свою благословенну руку над Україною. Адже за прадавньою леґендою, коли він роздавав землю, українець прийшов останнім, бо, як він сказав, мусив виорати нивку і вкинути зерно, щоб узимку нагодувати дітей. Бог зачудувався великій душі цього чоловіка і, оскільки зайвої землі вже не було, то віддав, подарував шматочок своєї, яка має назву Україна. Тож, мої дорогі українці, будьте патріотами нашої держави і її мови, любіть її, захищайте від посягань ворогів усіх мастей!

Українська мова, мова суверенної і незалежної держави, вона – стрижень, на якому тримається будівля державності!

Любомира ГАВРИЛІВ, *поетка, член НСЖУ*

КАЛИНОВА ГІЛКА

У Миколаєві (обласному) розпочалася і триває громадянська акція «Калинова гілка» (kalynovahilka.org.ua). Ініціатори спілкуються з людьми, сподіваючись почути від них позитивні відповіді й отримати допомогу, щоб переконати тих, хто ще не шанує рідну мову, так званих російськомовних українців, повернутися до вжитку і спілкування рідною українською мовою. Бодай між собою. Бо хто ж, окрім українців за національністю, подбає про збереження від умирання і подальший розвиток української мови?!

Отож продовжуємо публікувати фраґменти акції, які нагадують, як не прикро, про ганебний стан української справи, справи українського національного відродження. А у нас такого немає? Тож гляньмо на себе в дзеркало, побратими-українці, будь ласка!

УКРАЇНСЬКОЮ? ТАК!

* * *

Похорон. Несподівано вмерла сусідка. Все, як завжди. Біля стіни – притулені вінки, хрест, на якому напис про померлу російською мовою. Померла – українка, розмовляла виключно українською. Пам'ять про неї важко поєднати з російською мовою. Дивуємося, підходимо до одного з синів, висловлюємо співчуття і своє сприйняття напису російською мовою. Погоджується з нами, обіцяє виправити помилку, коли на могилі буде встановлений пам'ятник з написом українською мовою. Дякуємо. Та важко повірити, що так воно і буде, бо сини, внуки, правнуки користуються виключно російською мовою. Пригадалося рідне село, де років п'ятдесят тому російською користувалися лише окремі мешканці, а нині – рідко чути українську. А на цвинтарі на пам'ятниках написи виключно російською. Нащадки козацьких родин (Богуни, Богдани, Жадани, Підгайні, Здибаї, Пономаренки, Глущенки, Заглядьки, Сікози, Боженки, Кравченки і всі інші) зробили своїх батьків, дідів, прадідів російськомовними. Мабуть, для того, щоб самим із такими прізвищами не так було соромно користуватися виключно російською. На обурення і здивування земляки відповідають: «А нам не має значення, якою мовою!» Не має значення, а пишуть, користуються виключно російською! То що ж ми за люди?!

Свого часу В. Яворівський писав з цього приводу про українців: «Кажуть, що серед нас багато перевертнів, більше, ніж дозволено на душу населення в інших народів. Куди дінешся – правда і це » (В. Яворівський «І засурмив янгол», том 1, «Що ж ми за народ такий?!», Київ: Глобус, 1993). Через двадцять років по тому кількість перевертнів серед українців зросла і зростає, як не прикро. Сьогодні їх право на вибір російської, право бути перевертнем, дбайливо захищають сили вчорашнього дня, боячись втратити свій російськомовний електорат. Перевертні – серед міських голів, голів держадміністрацій (зокрема, Кравченко, Лук'янченко, Близнюк, Матвійчук і багато інших), серед депутатів рад усіх рівнів, не кажучи вже про відомих усій Україні борців за російську мову В. Колесніченка, М. Левченка, нинішніх духовних «вишневецьких». І українці сприймають перевертнів як належне явище: ніхто їх не соромить, не переконує, обирають у владні коридори. То, може, хоч мертвих не будемо робити перевертнями, дамо їм спокій, залишивши їх у пам'яті нашій такими, якими вони були в житті?!

* * *

Ведемо розмову про акцію на ринку. Підходить знайома жіночка, українка.

– А почему это Вы так настроены против русских и русского языка, настраивате других?!

– Та я нічого не маю проти росіян і проти того, щоб вони користувалися рідною їм російською. Я за те, щоб українці всі, більшість бодай, шанували й користувалися рідною їм українською так, як це роблять росіяни, поляки, євреї, грузини, татари, всі, окрім українців, яких тримають російськомовними й кажуть, що це їхня реалізація права людини на вибір мови. А дехто з росіян навіть вважає це зрадою українцями рідної мови й України, чого б, зокрема, росіянам у Росії ніколи й ніхто не вибачив. Вивчати ж і знати російську треба…

– А я вот сама не хочу украинского. Ну, не льется украинский у меня из горла!

– Ну, це Ви просто не пробували…

– И не хочу!!! Почему я должна себя насиловать?!

– Та хто ж подбає про українську, якщо не українці?! Росіяни? Азаров, Клюєв, Колєсніков, Янукович, Льовочкін, Єфремов? Вимре ж українська мова без ужитку, без спілкування українців, бодай, між собою, як це роблять всі без винятку народи!

– Ну и пусть умирает вместе с Тимошенко!..

– До чого тут Тимошенко: вона тільки, здається, експлуатує українську мову в політичних цілях. Може, хай вимре разом із Тарасом Шевченком, Іваном Франком, Лесею Українкою та іншими апостолами української мови?!. Будемо читати їх у перекладі російською?!

Мовчить. Може, стало соромно?! Може, згадала слова Т. Шевченка: «Схаменіться, недолюдки, діти юродиві!.. Полюбіте щирим серцем велику руїну… Славних прадідів великих правнуки погані..»?!. Слова, які всім нам, українцям, не завадило би повторювати як молитву разом із такими: «Обніміться, брати мої, молю вас, благаю»…

* * *

Газета «Вечерний Николаев» на сторінці 4 під заголовком «Русский язык пытались защитить флеш-мобом» розповідає про акцію «Остановим дискриминацию русского языка», проведену на центральній вулиці міста (www.vn.mk.ua, № 49, 05.05.2011). Мета – захистити права російськомовних, яких більшість. Не права, як за Конституцією і всіма законами, Європейською хартією про мови, національних меншин, права росіян, поляків, євреїв на їхню рідну мову, на розвиток мовної самобутності, а права, бачте, мовної більшості. Театралізована форма акції виглядала так: націоналісти були в ку-клукс-кланівських масках, вели з символічними батогами в руках на «страту» закутих у ланцюги російськомовних. Закінчилася акція написами на асфальті: «Два языка – одна страна», «Русский язык – родной язык» и «Я говорю по-русски». Кому така акція була потрібна і чому про неї написали в газеті, стає зрозумілим після знайомства з учасниками акції.

«Засвітилася» якась Євгенія Бондаренко, українка-перевертень. Зазвичай, росіяни в таких акціях участі не беруть і не «світяться»: їм би було соромно говорити про дискримінацію російської мови в Миколаєві, Одесі, Донецьку, Луганську чи в Криму, чи, навіть, загалом в Україні… А ось українцям-перевертням треба «світитися», гукаючи до гурту інших російськомовних українців, щоб перевернів була більшість і не було соромно дивитися в очі землякам, серед яких біля 70 відсотків – українці. А то, дивись, за їхніми наполяганнями і при їхній підтримці російська мова отримає статус державної, і їхнє право бути перевертнями, зрадниками української мови буде закріплене в Конституції. І не соромно їм отак «світитися», хоч за їхні дії має бути соромно всій українській нації? І звідкіля воно береться вже у повесників незалежності, молодих українців таке ставлення до націоналістів, захисників інтересів нації, до самої ідеології українського націоналізму, ідеології консолідації титульної нації, яка не загрожує праву національних меншин на проголошений в статті 11 Конституції України розвиток мовної, культурної, релігійної, етнічної самобутності?! В якому поколінні ми, українці, позбудемося такої хвороби?! Мабуть, не скоро, якщо до українців-перевертнів у подібних акціях байдужі чи навіть співчувають ЗМІ, зокрема, газета міської ради, журналісти-українці, самі українці.

Леонід ПІНЧУК,
член ініціативної групи акції,
м. Миколаїв

СПОГАДИ

УСЕ ПЕРЕЖИТЕ — З НАМИ…

ПРО ЖИТТЯ ПІД ОКУПАНТОМ І БОРОТЬБУ З НИМ ЗГАДУЄ ІРИНА СТРОЦЬКА

(Продовження. Поч. у № 21– 25)

У КПЗ, в сірому підвальному приміщенні була напівтемрява, затхле повітря і щурі, що бігали по цементній підлозі. Допити, що відбувались ночами, виснажливо впливали на здоровий глузд. Я боялась, що вилетить неконтрольоване слово й тому завзято мовчала і вимагала свідків. Свідки були, але мені їх не давали, бо одна з тих, що нас видала, була уже у Воркуті. Слідчі мене дуже мучили: били, штовхали, обзивали.

Тоді вони за основу допитів взяли мої альбоми зі спортивних змагань і все випитували, хто це на них. Я усіх по прізвищах не знала, а вони цьому не вірили. Я жодного не назвала, оскільки це були учні з різних шкіл. Як хтось ішов на допити, то ми в камері молились, щоб її не замордували й не закатували.

Хоч усякі знущання і погрози ослабили мене, душевно я почувалась міцною. Мені хотілось крізь сльози співати. Вже в камері, аналізуючи зміни в допитах, я подумала, що йшли «октябрські празнікі». Вони до них план виконували. Їм треба було заарештувати якомога більше людей, і не важливо, чи вони були в чомусь винні, чи ні.

Методи допитування дещо змінились. Вони почали вже не лякати й погрожувати, а давати обіцянки. Наприклад, якщо назвеш всі прізвища, то залишишся у Львові, будеш працювати на ламповому заводі й будеш одержувати зарплату. Маму також залишимо у Львові. Ти зможеш по неділях її відвідувати. Проте мені внутрішній голос підказував, щоб я не піддавалась їм.

Нічого від мене не довідавшись, відправили мене на суд військового трибуналу, як і багатьох інших дівчат. Мені було сімнадцять з половиною. Ведуть мене чотири конвоїри – два попереду і два ззаду. Люди здивляються… Так мене привели й посадили у маленький бокс. Конвоїр сторожить і каже мені, що я згнию там, куди мене вивезуть.

Вивели мене з боксу й повели на суд. Як туди зайшла, відразу побачила три мішки з книгами, як документальне підтвердження того, що я займалась пропаґандою, що була в організації і зрадила батьківщину. Мені приписали три статті: 54-а – зрада батьківщини, 54-10 – пропаґанда, 54-1 – член Організації Українських Націоналістів. Засудили мене до найвищої міри покарання – 25 років позбавлення волі, аби будувала їм міста, дороги, в шахтах працювала, але в таких умовах, у яких люди там проживали і яку роботу виконували, то цих 25 років були нелюдським покаранням.

Мама добилась того, щоб передати мені передачу. Передала достатньо смачної домашньої їжі. Я попросила конвой, що нас охороняв, щоб передав іншим те, що я не змогла з'їсти, адже в мене в камері дуже душно й воно би швидко зіпсувалось. Але він не погодився.

Коли мене засудили, мені не себе було шкода, а маму. Після суду були ми в тюрмі «Бригідки». Мама не знала, що я була в організації. Вона дуже просила допомогти, бо думала, що вони помилились. Їй порадили звернутись до депутата Семена Стефаника, сина Василя Стефаника. Вона прийшла до нього по допомогу й просила, щоб він допоміг. Він сказав прийти через кілька днів. Коли мама прийшла знову, сказав, що я – злочинниця. Розповів про те, яка прийшла прекрасна влада, а ваша дочка пішла в банду. Мама зверталась і до адвоката, але він сказав, що неможливо щось зробити…

А ми сиділи в «Бригідках». Колись там був монастир бригідок, а потім там зробили тюрму. Кілька місяців на сніданок нам давали 300 г чорного хліба й окріп. На обід – помиї з картопляного лушпиння і кінськими щелепами. Часто в тій баланді плавали хробаки. Інколи рятувала чиясь передача. Як уперше дали це їсти, я не могла на нього дивитись. Але дівчата казали їсти, бо інакше зіпсую собі шлунок. Ось так ми те рідке пили, а решту – залишали.

Ми вивчили азбуку Морзе для того, щоб перестукуватись з іншими камерами. Через цю азбуку я тричі потрапляла в карцер. Перший раз за те, що співала. Другий раз – засікли, що я стукала до іншої камери. А третій – за те, що ми таємно підгодовували хлопців, котрі сиділи в камері над нами. Вони оголосили голодування з якихось причин і тому сиділи голодні. А ми намагались їм потай передати трохи їжі. Отже, вони нам спускали шнурок донизу, а ми їм зав'язували дещо з продуктів.

В камері ми все робили спільно й дуже один одного підтримували, проте нам підкинули двох стукачок зі Східної України, котрі нас видавали. Вони бачили, як мене підсаджували до вікна і я прив'язувала їжу та записки для хлопців і про це доповіли. Таким чином, нас, 11 дівчат, потрапило до карцера.

У камері нас було 30 жінок і дівчат. Крім того тюремного режиму, якого нам доводилось дотримуватись, ми склали ще свій розпорядок дня: виділили час на молитву, дискутували і навіть співали так, щоб нас не було чути. Також ми потайки вишивали. Робили голки з рибних кісток, а нитки торочили з хусток та інших речей. Нам не дуже дозволяли це робити, тому ми одна одну прикривали.

За недотримання тюремного режиму мене взяли на спецоблік і таку характеристику написали, що сам начальник режиму сказав: «За свої продєлки поєдєш в такую глуш, что родного дома тебе не видать!» Зі Львова етапом привезли нас на пересильний пункт до Києва. Тут формувався великий контингент в'язнів з цілої України, який був призначений відбувати покарання в Комі АРСР.

У пересильній камері було багато людей, стало нестерпно душно. Дівчата вмлівали, хоча всі вікна були відчинені й повівало холодним березневим вітерцем. А тут ще наглядачі скомандували збиратися групами до бані. Коли я повернулася розігріта з бані на своє місце біля відчиненого вікна, не звернула на це особливу увагу. А вже вночі температура піднялася до 40 градусів. Я лежала наче непритомна, весь час хотілося пити й дошкульно боліли нирки. В таких жахливих умовах жодного лікування – виживай, як можеш. Єдина надія на Бога, але найстрашніше, що попереду чекала далека невблаганно тяжка дорога. Здоровому важко пройти через ці складнощі, заборони й обмеження, а що вже говорити про хвору людину, яка без медичної допомоги в екстремальних умовах опинилася в холодному товарняку.

(Далі буде)

ЗНАЙ НАШИХ!

ГІДНО ПРЕДСТАВИЛИ УКРАЇНУ

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

У старовинному костелі Св. Яна, апостола й євангеліста, де відбувався конкурс, вручили переможцям-лауреатам нагороди й премії. «Просвіта» отримала Диплом III ступеня, спеціальний приз – книгу від бургомістра Пінчова й невеличку премію, яку витратили на поїздку до Кракова. Коломийський хор «Просвіта» – єдиний український хор, який гідно представив Україну на Міжнародному музичному форумі. У фіналі конкурсу лауреати-переможці взяли участь у Літургії, в якій співані молитви хори виконували кожен своєю рідною мовою.

Фестиваль проходив під патронатом старости Пінчовського повіту, бургомістра міста й ґміни Пінчова, Пінчовського деканату, дирекції Будинку культури в Кельцах та Пінчовського Центру культури. До складу журі входила мистецько-артистична рада міст Польщі, зокрема, Варшави.

У Кракові під час екскурсії відвідали Раковіцький цвинтар, де біля могили великого українця Богдана Лепкого відспівали його твір «Чуєш, брате мій». Насамперед виконали співані молитви. У пам'яті хористів такі хвилюючі моменти закарбувалися навічно. Зауважу такий цікавий факт, що дружина Богдана Лепкого Олександра, його кузина (1881–1937) – родом із Коломиї, зі священичої родини о. Миколи Лепкого, стрия Богдана Лепкого, громадського діяча, який доклав багато зусиль і до побудови Народного дому. Дозвіл на одруження близько поріднених молодих людей дав, на їхнє прохання, сам папа римський.

Нагадаю ще історію, яку, мабуть, не всі знають. Богдан Лепкий свого часу товаришував з поляком Ігнатієм Володимиром Шлидзицьким, суддею. Останній написав заповіт, у якому просив по смерті поховати їх обох в одній могилі. Так сталося, що першим упокоївся в Бозі поляк, а пізніше, в липні 1941 року, – Богдан Лепкий. Так і похоронені двоє друзів в одній могилі.

Хористи біля могили Богдана Лепкого в Кракові

У королівському замку Вавеля спустилися в крипту катедри, де спочивають Юліуш Словацький, Адам Міцкевич, біля гробниці президента Польщі Леха Качинського і його дружини також відспівали «Отче наш» М. Вербицького. Віддали шану молитвами й біля пам'ятної стели жертвам голодоморів в Україні. Відвідали старовинні костели, зокрема, Маріяцький, з вежі якого щогодини грає сурмач, але мелодія раптово обривається, бо в сиву давнину в сурмача поцілила ворожа стріла.

На цьому місія коломийської «Просвіти» не завершилася. На хористів з нетерпінням очікувала повна зала глядачів у Будинку культури м. Сендюшова. Упродовж концерту, який складався з двох відділень, звучали духовні твори, Шевченкові та українські народні пісні. За кожен номер нам дякували щирими тривалими оплесками. Особливо припали до душі глядачам сольні номери тенора Івана Липчука. В нагороду за концерт, присвячений пам'яті блаженного папи Івана Павла II, отримали дарунки – книги, пакунок солодощів і невелику премію, якою й фінансували транспортні витрати при подорожуванні Польщею.

Низький уклін і щиру подяку хористи складають заступнику голови районної ради Михайлові Угорському, який пришвидшив оформлення документів; Героєві України Василеві Ткачуку і міському голові Ігореві Слюзару, які частково допомогли фінансово; голові райдержадміністрації Михайлові Негричу за розуміння і матеріальну підтримку; начальнику відділу культури й туризму райдержадміністрації Людмилі Федор. Організувала поїздку староста хору Мирослава Грушевська. Окрема вдячність пану Романові Ільківу, який опікувався хористами за кордоном і запросив на фестиваль. Активний громадський діяч свої юнацькі нелегкі роки провів у Коломиї, навчаючись у медичному училищі. Репресований большевиками уродженець Тернопільщини, ось уже майже чотири десятиліття проживаючи в Польщі, пам'ятає Україну – докладає багато зусиль у справі утвердження українців як нації. Він – засновник осередків тісної співпраці в галузі культури між спорідненими містами України і Польщі.

Під час конкурсу та концерту в Сендюшові, де сцена, до речі, була прикрашена синьо-жовтими полотнами й соняшниками, а також при товариських зустрічах з учасниками фестивалю відчувалася тепла дружня атмосфера та приязнь і повага до українців з боку як угорців, так і поляків, їхня зацікавленість українською піснею.

Важливо, що народний хор «Просвіта», не маючи досвіду в закордонних конкурсах, гідно представив Україну і здобув призове місце на такому музичному форумі, як XII Міжнародний фестиваль духовної пісні.

Мирослава ГРУШЕВСЬКА,
Коломия–Пінчов–Краків–Сендюшов–Коломия

ВІДКРИТТЯ ІМЕНІ

ВАСИЛЬ ДЯДИНЮК: ХУДОЖНИК ВІД БОГА

Галичина одвіку – ще з князівських часів – була осердям українського національного духу, своєрідним «генератором» українського патріотизму та ідеї державності України. Галичина зродила «Руську трійцю», Івана Франка і Василя Стефаника, відродила січовий рух і звитяжну славу національно-визвольного руху в особі українського січового стрілецтва. На галицьких землях постали патріотичні формації – «Просвіта», «Рідна школа», «Союз українок» та інші.

Тож цілком природно, Галичина була прихистком для українства зі всієї України – і в часи російського царату з його імперсько-шовіністичними ідеями «Третього Риму», і в часи московсько-більшовицької деспотії з її страшною людиновбивчою машинерією і сатанізацією, за словами Бориса Олійника. Тисячі українців-патріотів з Великої України знаходили тут, у Галичині, прихисток, порятунок і допомогу, а найбільше – черпали тут сили й можливості для боротьби за Україну.

Серед тих «збігців з Великої України» був і Василь Дядинюк із Зазбручанського Поділля – художник-монументаліст і графік. Дослідники творчості митця називали його «художником від Бога».

Що ми знаємо про Василя Дядинюка? До останнього часу його ім'я було викреслене зі сторінок української культури і мистецтва. В енциклопедичному довіднику «Митці України» (Київ, 1992) не знаходимо навіть згадки про нього, хоча творчість митця і його громадсько-культурна діяльність у 30-ті роки минулого століття була добре відома на землях Галичини.

Отож Василь Дядинюк народився 1 січня 1900 року у містечку Лучинець на Поділлі: це нині Мурованокуриловецький район Вінниччини. У роки української національно-визвольної революції 1917–1921 років В. Дядинюк – поручник Армії УНР, а після її поразки потрапив, як і тисячі інших наддніпрянців, до одного з таборів інтернованих українських вояків – до польського табору у м. Каліш. У тяжких табірних умовах не розгубився, не втратив надію на кращу долю: тут він знаходить час і наснагу для художнього мистецтва, працює як графік, портретист. Цей юнак, як згадував згодом один мистецтвознавець, «малого зросту, ще й рудоволосий (за словами В. Перебийноса), у рисунках ще не мав певности, йшов за формою, в осях губився, але наполегливо працював над собою». Після ліквідації таборів українців Василь Дядинюк у 1924 році намагався вступити до Академії мистецтв у Кракові, але невдало.

1924 року в Коломиї у залах коломийської української гімназії молодий митець Василь Дядинюк організовує першу персональну виставку своїх творів. Тут, до речі, він зустрівся з Іваном Зубенком – майбутнім відомим у Галичині культурно-мистецьким діячем, письменником і драматургом, який порадив оселитися у столиці Покуття і познайомив його з деякими галицько-українськими діячами.

В. Дядинюк. Автопортрет. Полотно, олія

В. Дядинюк. «Мироносиці» 1933. Дерево, темпера

Порада була вчасною. З Коломиєю Василь Дядинюк був пов'язаний до кінця свого життя. Тут він не лише працював, творив, тут він у 1941–1944 рр. лікувався, звідси він пішов у вимушену еміґрацію до Австрії.

Хист свого мистецтва Василь Дядинюк розвивав у Львові – у мистецькій школі свого земляка Олекси Новаківського (у 1925–1928 рр.) та у П. Холодного (у 1927–1928 рр.). Він здійснює студійні подорожі до Відня, Рима, Флоренції, вивчає монументальне мистецтво в Паризькій консерваторії мистецтв і художніх промислів.

На талановитого молодого митця звернув увагу великий шанувальник мистецтва і меценат Митрополит Андрей Шептицький. За його рекомендацією Василь Дядинюк очолив (як директор) школу релігійного мистецтва при монастирі студитів у Львові (1930–1933). Він відкриває себе як іконописець. Для його творчості стає характерна риса – стилізації в дусі українсько-візантійського стилю, розписи церков, книжкова і промислова графіка. Працював також у техніці колажу. За дорученням Митрополита Андрея Шептицького скопіював низку портретів греко-католицьких єпископів XVII–XVIII ст. Він – автор серії портретів «Володарі України», виданих як комплект кольорових листівок.

Ніколи не поривав Василь Дядинюк зв'язків з Коломиєю, звідки фактично розпочався його шлях у велике мистецтво. Тож цілком справедливим є рішення міської влади Коломиї 1990 р. про присвоєння одній із вулиць міста імені Василя Дядинюка. Прикметно: у 30-их роках митець працював з коломийським видавництвом «ОКА», яке видавало періодичну «Бібліотеку для всіх» під назвою «Ряст». Її редаґував уже згадуваний Іван Зубенко. Якраз ця бібліотека виходила місячними книжками з обкладинками художника Василя Дядинюка. Митець також виконав художнє оформлення книги О. Кисілевської, логотип журналу «Жіноча доля». 1936 р. він брав участь в оформленні «Показу виробів українського промислу у Львові».

Василь Дядинюк – учасник художніх виставок у Львові, Кракові, Відні, Парижі, Празі, Філадельфії, Нью-Йорку.

…Наприкінці 1943 р. Василь Дядинюк з родиною виїхав до Відня, де захворів і 21 січня 1944 помер.

В Україні московсько-шовіністичні сили зробили все, щоб ім'я художника-патріота було вирубане зубилом із пам'яті українства. 1952 року у Національному музеї (Львів) було знищено близько десяти мистецьких творів Василя Дядинюка. Нині кілька праць митця зберігаються в архіві Слов'янської бібліотеки при Національній бібліотеці Чеської республіки (Прага).

Через нетрі ідеологічного і духовного звиродніння та забуття ім'я Василя Дядинюка та його мистецький набуток повертається до історичної спадщини українського народу.

Володимир МОРОЗЮК, *член НСПУ*

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ…

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

липень

В народі казали: раз у рік Петра; на Петра душа тепла; від Петра красне літо; на Петра – колос, на Іллю – жнива.

4 ЛИПНЯ

Всесвітній день архітектури. День архітектури України.

5 ЛИПНЯ

65 років від дня народження **Олега Вівчаренка,** громадсько-просвітнього діяча, юриста, заступника директора юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

6 ЛИПНЯ

160 років від дня народження **Івана Левинського** (1851–1919), українського архітектора, автора проектів багатьох громадських споруд у Львові та Івано-Франківську, уродженця м. Долина.

115 років від дня народження **Івана Тиктора** (1896–1982), відомого в Галичині книговидавця.

7 ЛИПНЯ

Івана Купала. Давнє язичницьке свято краси, молодості й самоочищення. У цей день годилося скупатися у водоймищі. Велика роса на Купала – буде врожай огірків та горіхів. Купальська ніч зоряна – вродять гриби. Дощовий день – на неврожай.

145 років від дня народження **Івана Плешкана** (1866–1903), українського письменника, священика, уродженця с. Тулова Снятинського району.

8 ЛИПНЯ

60 років від дня народження **Івана Лудчака,** краєзнавця, уродженця с. Нижній Вербіж Коломийського району.

9 ЛИПНЯ

60 років від дня народження **Валерія Дувірака,** художника-монументаліста, живописця, члена Національної спілки художників України, уродженця м. Коломия.

12 ЛИПНЯ

Св. верховних апп. Петра і Павла. Початок жнив. З першого ячневого борошна пекли обрядовий хліб і несли його до церкви на посвяту.

13 ЛИПНЯ

45 років від дня народження **Ганни Гнатишак,** учительки музики, авторки збірки пісень «Пролісковий дощ» (1995), уродженки с. Нижній Березів Косівського району.

16 ЛИПНЯ

Верховна Рада ухвалила Декларацію про суверенітет України.

17 ЛИПНЯ

140 років від дня народження **Філарета Колесси** (1871–1947), видатного українського композитора, фундатора українського етнографічного музикознавства.

19 ЛИПНЯ

80 років від дня народження **Степана Янковського,** відомого педагога й культурно-громадського діяча, який понад 16 років очолював районну організацію товариства «Просвіта» в Долині, учасника процесів національного відродження, депутата Івано-Франківської обласної ради першого демократичного скликання (1990–1994), делеґата Установчих зборів Народного руху України в Києві (1989). Нагороджений медаллю «Будівничий України», почесною грамотою та медаллю Кабінету Міністрів України, багатьма грамотами.

21 ЛИПНЯ

70 років з дня смерті **Богдана Лепкого** (1872–1941), українського письменника, поета-лірика і новеліста, професора Краківського університету, який часто бував на Прикарпатті, зокрема, в с. Черче Рогатинського району.

22 ЛИПНЯ

60 років від дня народження **Ярослава Бабинського** (1951–2002), композитора й педагога, уродженця с. Тишківці Городенківського району.

100 років від дня народження **Петра Антоновича** (1911–1993), громадсько-по-літичного діяча, політв'язня, члена «Просвіти», двоюрідного брата Степана Бандери, уродженця с. Боднарів Калуського району.

Підготував Петро АРСЕНИЧ